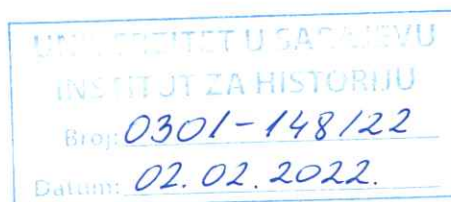

UNIVERZITET U SARAJEVU
INSTITUT ZA HISTORIJU
Komisija za izbor u naučno zvanje
Sarajevo, 5. februara 2022. godine

VIJEĆU INSTITUTA ZA HISTORIJU UNIVERZITETA U SARAJEVU

Predmet: Izvještaj Komisije o izboru u naučno zvanje

Na osnovu Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službene novine Kantona Sarajevo broj: 26/16“ i Odluke Vijeća Instituta za historiju broj: 01-01-686/21 od 10.09.2021. godine i saglasnosti Univerziteta u Sarajevu broj: 01-17-68/21 od 27.10.2021. godine raspisan je konkurs za izbor u naučno zvanje viši naučni saradnik za oblast starije historije (srednji vijek) – jedan izvršilac – u Institutu za historiju – Univerziteta u Sarajevu.

Na osnovu člana 29. Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 16/06 i člana 106. Statuta Univerziteta u Sarajevu, Vijeće Instituta za historiju je na 15. redovnoj sjednici održanoj dana 24.01. 2022. godine donijelo Odluku o imenovanju Komisije za izbor u naučno zvanje **viši naučni saradnik za oblast starije historije (srednji vijek)** – jedan izvršilac. Komisija je imenovana u sljedećem sastavu:

1. **dr. Esad Kurtović, redovni profesor na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu – predsjednik;**
2. **dr. Srđan Rudić, naučni savjetnik u oblasti humanističkih nauka – istorija na Institutu za istoriju u Beogradu – član;**
3. **dr. Sedad Bešlija, viši naučni saradnik – oblast starija historija (osmanski period) na Institutu za historiju Univerziteta u Sarajevu – član.**

Na javni oglas objavljen 31.12. 2021 u dnevnom listu „Dnevni avaz“ za izbor u zvanje viši naučni saradnik za stariju historiju (srednji vijek) u Institutu za historiju Univerziteta u Sarajevu, prijavio se jedan kandidat **dr. Enes Dedić**, naučni saradnik Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu.

Komisiji je stavljeno u zadatak da, u skladu sa članom 29 Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 26/16), provede konkursnu proceduru izbora prema uvjetima utvrđenim Zakonom i Pravilima, razmotri pristigle prijave na Konkurs, sačini izvještaj sa prijedlogom za izbor u naučno zvanje i dostavi Vijeću Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu.

Nakon što je pregledala dokumentaciju i analizirala radove, Komisija Vijeću instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu podnosi sljedeći

I Z V J E Š T A J

Na konkurs za izbor u zvanje viši naučni saradnik za stariju historiju (srednji vijek) u Institutu za historiju Univerziteta u Sarajevu objavljenom 31.12. 2021. godine u dnevnom listu „Dnevni avaz“ prijavio se jedan kandidat, dr. Enes Dedić, naučni saradnik Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu. Uz prijavu na konkurs kandidat je dostavio svu potrebnu dokumentaciju (originalni lični dokumenti, ovjerene diplome o stečenim zvanjima, prosjeci ocjena sa studija, dokazi u učešćima na naučnim skupovima i dokazi o objavljenim radovima u vidu knjige i kopija objavljenih radova iz perioda nakon zadnjeg izbora, biografija, ukupna i bibliografiju radova objavljenih nakon zadnjeg izbora).

BIOGRAFSKI PODACI

Dr. Enes Dedić rođen je u Postojni (Republika Slovenija) 11. decembra 1988. godine. Osnovnu i srednju školu pohađao je u Sanskom Mostu. Prvi i drugi ciklus studija historije završio je na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 2013. godine. Doktorski studij završio je na istom fakultetu januara 2017. godine odbranom disertacije pod nazivom *Bosansko kraljevstvo i Srpska despotovina (1402-1459. godine)*. Pripravnički staž (2014-2015) proveo je na Institutu za historiju u Sarajevu. U istoj instituciji zaposlen je od septembra 2016. Trenutno je u zvanju naučni saradnik za stariju historiju – srednji vijek.

Područje naučnog interesovanja dr. Enesa Dedića je politička i privredna historija Bosne i jugoistočne Evrope u XIV i XV stoljeću. Značajan interes ostvario je i u objavljivanju ispisa iz neobjavljene arhivske građe. Učestvovao je u više naučnih projekata krećući se u

razvojnem nizu kao mladi istraživač, istraživač i voditelj u radu na neobjavljenoj arhivskoj građi arhiva u Dubrovniku i Zadru. Objavio je jednu knjigu, 14 naučnih radova i preko 30 prikaza naučnih publikacija. Učestvovao je na više naučnih skupova sa referatima i na promocijama novih naučnih izdanja. Član je redakcija u više stručnih časopisa.

PRIKAZ RADOVA OBJAVLJENIH NAKON IZBORAU ZVANJE NAUČNI SARADNIK

Dr. Enes Dedić izabran je u zvanje naučnog saradnika za oblast starije historije (srednji vijek) na Institutu za historiju Univerziteta u Sarajevu 26.04. 2017. godine. Nakon izbora u zvanje naučni saradnik dr. Enes Dedić (dalje u tekstu povremeno i: dr. Dedić, Kandidat) objavio je jednu knjigu (1), šest radova u stručnoj periodici ili u zbornicima radova (6) i pet prikaza (5).

Knjiga

Knjiga posvećena sagledavanju odnosa Bosanskog kraljevstva i Srpske despotovine (*Bosansko Kraljevstvo i Srpska Despotovina /1402-1459/, Institut za historiju, Historijske monografije, Sarajevo 2021, strana 482*), najvažniji je rezultat naučnog rada dr. Enesa Dedića u periodu nakon posljednjeg izbora. Svoje polazište knjiga ima u doktoratu odbranjenom januara 2017. na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Historija moderne i savremene jugoistočne Evrope u kojoj je Bosna i Hercegovina prolazila kroz različite međunarodne kontekste, pritiske, prisvajanja, podjele i napade proizvela je opterećenja u svim aspektima pa i u definiranju i tumačenju ranije historije. Mada Bosna i Srbija predstavljaju dva zasebna srednjovjekovna organizma razvijena u različitim feudalnim okvirima i koji u određenim razdobljima u konkretnim situacijama imaju dodirne tačke kojima se prepoznaju njihovi međususedski odnosi, moderna i savremena literatura nisu bili kadri da ih u dovoljnoj mjeri oslobode svojih dnevno-političkih projekcija. Postavljeni tematski okvir u tretiranju bosansko-srpskih odnosa u XV stoljeću prvi je sveobuhvatniji i ozbiljniji pokušaj da se historiografija suprotstavi modernim projiciranjima. Pionirske odlike dolaze iz Bosne i Hercegovine iako je naučna mašinerija srpske historiografije tradicionalno jača, brojnija te finansijski i organizaciono daleko angažiranija.

Odmjeravanje komunikacije dvaju susjeda podrazumijeva poznavanje njihove historije. U slučaju Bosanskog Kraljevstva i Srpske Despotovine (dalje: Bosna i Despotovina) to je zahtjevna ali neminovna preduslovna radnja. U tom pravcu dr. Enes Dedić se pokazao u istraživačkom pogledu ne samo kao poznavalac starije izdavačke produkcije, sa klasičnim, nezaobilaznim pristupima kojima se historiografija služi decenijama, nekim djelima i radovima i stoljećima, nego i brojne novije teško sagledive produkcije i literature iz šireg regiona. U sagledavnju historiografskih napora Kandidat se prepoznatljivo rukovodio postavljenom i održavanom procjenom relevantnosti izdavačke ponude, pažljivo poštujući literaturu sa izvornom potkrijepom, kritički izdvajajući uočena prekoračenja u napisanom, ponekad i hiperkritički, valjda želeći da se autori moraju suprotstavljati svome vremenu, djelimično osuđujući literaturu a ne vrijeme u kojem se ona stvara. Na drugoj strani, ponegdje ohrabrujući novije specijalizirane sintetske i fragmentarne ponude, Kandidat ima jasnu namjeru da prikaže i svježije pristupe kao modele savremene historiografije koji u daleko težim uslovima sa manje novih izvora ali sa više takta i sluha ostvaruju male ali značajne pomake u svijetu srednjovjekovnih spoznaja.

Skromna domaća medievalna izvorna ponuda za obradu ove teme, slabo očuvana naročito u bosanskom kontekstu, dopunjena je podacima iz inostranih arhiva putem većeg broja objavljenih zbirki koje je Kandidat konsultirao. Zahvaljujući ponudi objavljene i naročito neobjavljene građe Državnog arhiva u Dubrovniku, poslovično skromnija izvorna osnova srednjega vijeka za ovdje tretirani vremenski okvir pokazala se relativno bogatom i presudnom za popunjavanje ponude teme odnosa Bosne i Despotovine. Opća politička kretanja u kontekstu politike Ugarske i Osmanskog carstva, prepuna prijelomnih događaja reflektiranih na razvijene unutrašnje odnose dvaju malih zemalja našlo je svoga odraza u savremenom Dubrovniku. Iako su egzistirali u nekim aspektima različitim u nekim sličnim feudalnim, političkim, društvenim, privrednim, vjerskim i kulturnim osnovama, Bosna i Despotovina, kako Kandidat pokazuje, dva zasebna feudalna subjekta sa različitim a ponekad i istim seniorima, u očima Dubrovčana, u njihovoj ekonomsko-političkoj strategiji prema zaleđu, predstavljali su jedinstveni ekonomski prostor. Dubrovačka vizura otuda je registrirala sve ono što je bilo problemskim osnovama i što je nerijetko na rijeci Drini, ili u Srebrenici, ili na putu karavana preko Bosne prema bogatim rudonosnim područjima u Despotovini, ukazivalo na političku ili privrednu smetnju, tj. ono što ugrožava njihovu sadašnjost i budućnost. Prepoznavanjem kvaliteta izvorne osnove za produbljanjem saznanja Kandidat je, ispostavilo se, napravio ključan izbor ali ne i lagan put u radu jer arhivska građa, uostalom

kao i stariji radovi nastali na njenoj podlozi, poslovično nikad nije unaprijed pripremljena niti prilagođena novoizabranoj temi.

Suženu izvornu bazu poznatih pokazatelja Kandidat je prevazišao afirmiranjem brojnih sitnih fragmenata koje nude odluke pojedinih dubrovačkih vijeća. U tom svojevrsnom moru uglavnom neobjavljenih, ponekad neidentificiranih, nejasnih i nekontekstualiziranih informacija Kandidat je uspio da ostvari zavidnu kontrolu i da ih uspješno poreda u metodološki dobro isplaniranoj i postavljenoj hronološkoj i tematskoj ponudi svoga rada. Iako su duža pisma i šira komunikacija u prepisci Dubrovnika sa Ugarskom, Turskom, Despotovinom i Bosnom, kandidat nije bio u prilici da se susreće sa konkretnijom korespondencijom prilagođenom za svoju temu, već je ostajao osuđen na sitnije, usputne, ponekad u pismima i teže uočljive pokazatelje koji se mogu pronaći. I u tom pravcu Kandidat je iskazao zavidan istraživački napor i ostvarenim rezultatima de facto savremenom dobu još jednom potencirao i ohrabrio arhivski rad kao bitnu podlogu za spoznajom.

Pored analize historiografije i prezentacije izvorne podloge uvodnim dijelom Kandidat je ponudio i informativnu historiju Bosne i Srbije do kraja XIV stoljeća, kako bi svojoj temi obezbjedio polazne pozicije a ispada i, izvršenom kratkom demonstracijom, struci pokazao koliko su potrebna nova detaljnija sagledavanja historije iz vremena Stjepana II i Tvrtka I Kotromanića, sa jedne i Srbije Nemanjića, sa druge strane.

Metodološka ponuda dr. Enesa Dedića započinje pregledom političke historije, kombiniranim praćenjem prilika u Bosni i Despotovini. Izložena materija u izdvojena četiri krupna poglavlja sa brojnim potpoglavljima, u kojima količinski varira, postavljena je u skladu sa diktatom pronađenih i obrađenih izvora te elaboracijama literature. Konceptualno odnose Bosne i Despotovine u svome izrazu Kandidat jasno pronalazi i prati prema općim tokovima kojima je diktirana historija jugoistočne Evrope, u problemskim osnovama ugarske unutrašnje i vanjske politike značajno do 1415, do kada je njihov odnos predodređen, i u kojima je Despotovina silom prilika ranije našla mjesto vazala i bolju poziciju od Bosne, zatim u djelovanju Osmanlija u Bosni i protiv Ugarske i prevlašću Osmanlija u Despotovini do 1459, a posebno ističući vrijeme međusobnog sukobljavanja na svojevrsan način ograničenog konavoskim ratovima 1430-1454. godine. Nalazeći se u različitim situacijama bosanski kralj i srpski despot reaguju raznoliko ili jedinstveno pritisnuti čekićem i nakovnjem između izmjenjivih polariteta Mađara i Turaka. Kandidat uspješno prepoznaje različite modele koje Mađari interesno primjenjuju prema Bosni i Despotovini, prilagođavajući tuđe posjede mađarskom granicom prema Osmanlijama. Iscrpnim analizama usitnjene dubrovačke građe Kandidat uspijeva da pokrene brojne epizode i da u njima

prepozna razloge u kojima su se kraljevi i despoti slagali, razilazili ili sukobljavali. Despot Đurađ Branković je relativno uspješno lavirao u općim tokovima, mijenjajući strane i ulazeći u rizične aranžmane sa Osmanlijama, gubio je i vraćao posjed, ostajao na ostacima despotstva ali nije uspio izbjeći napadanja i protivne strane naspram bosanskih vladara i velmoža. Tako i bosanski vladari i velmože. Svi su se oslanjali samo na svoje procjene i pokušavali da osiguraju i sačuvaju posjed, zavisno od situacije, kod ugarskog ili osmanskog vladara. Djelovanje Kosača, Zlatonosovića, Dinjičića-Kovačevića i Pavlovića, ponajviše isturenih prema Despotovini ispraćeno je u epizodama brojnih osmanskih upada i sukobima ili zajedničkim akcijama sa despotom, problemima u Zeti gdje se Venecija pojavljivala kao stabilan faktor, a ponajviše u dva konavoska rata u kojima su Dubrovčani u Despotovini nalazili protivtežu bosanskim velikašima i vladarima. Nazivajući bosansku epizodu vlasti bosanskog prijestolonasljednika despota Stjepana Tomaševića i propast Despotovine 1459. svojevrsnim vrhuncem i finalom u obradi svoje teme, Kandidat je ne smatra epilogom dugotrajnih odnosa, prevelikim ambicijama niti bosanskom krivicom nego uobičajenim nastavkom sprovođenja ugarskog plana zaštite južnih granica, u kakvim kombinacijama je Despotovina počela i da živi ali i da propada.

Zajednički okviri u kojima se nalazi Bosna i Despotovina nastupaju u ugarskom okrilju početkom druge decenije XV stoljeća, ispostavlja se praćenjem kasnijeg razvoja, u startu sa različitim ugarskim aršinima i neriješenim posjedovnim problemima na graničnom području. Srebrom bogati rudarski bazen Srebrenice pretvorio se ugarskim miješanjem u kontinuirani problemski osnov pred susjedima skoro do propasti Despotovine razdrmajajući, pred šutnjom izvora još uvijek se može reći, inače ne previše složenu niti značajnije njegovanu međusobnu komunikaciju. Izdvojeni tematski okviri u metodološkoj postavci Kandidata otuda su i zasebnim poglavljem posvećeni Srebrenici koju Kandidat primjereno naziva jabukom razdora u odnosima Bosne i Despotovine, te vezivnom posebnom cjelinom o privredi u međusobnoj komunikaciji susjeda. Inspirativnim za dalji rad Kandidat otvara niz problemskih osnova povezanih za djelatnost lokalne vlastele, primjerice Dinjičića, koja je na širem području Srebrenice i dalje nedovoljno jasno kontekstualizirana. U osnovi srebrna ruda područja Srebrenice i privredni promet su srž koja ostaje prepoznatljivo obilježje ovog tematskog okvira. Dr. Enes Dedić je poduzeo zavidan istraživački napor u prezentaciji krupnih i sitnih isječaka političke i privredne historije Srebrenice i bogatog privrednog prometa na relaciji Despotovina-Bosna-Dubrovnik. Suština uspješnosti strpljivo postavljene prezentacije je u prepoznavanju poluga koje akteri pokreću u svojoj ekonomskoj politici. Interesi Dubrovnika u kontinuiranom i živom prometu proizveli su refleksno ovisan suodnos

sirovinama bogatih sredina i posjeda u zaleđu. Novoštine (novosti) kao dodatne mjere bogaćenja ugrožavaju postojeće zakone ekonomije. Pritisak ide zabranom kretanja trgovaca i kapitala, kontrolom puteva, promjenom trgovačkih ruta i kanala, povećavanjem carina, uvođenjem novih dadžbina i sličnim mijenjanjem ustaljenih pravila kojima se štitila stoljećima utabana tradicija i historijsko pravo biznisa na istočnoj jadranskoj obali. Te poluge Kandidat dijagnosticira kod svih aktera nalazeći brojne epizode u kojima je prvenstvo i slavodobitna pozicija pred prirodnom silom ekonomskih tokova bila varljive i promjenjive sreće kod svih učesnika. Pa i kod pronicljivih Dubrovčana.

Dubrovačko posmatranje političkih i ekonomskih prilika u zaleđu u pravom smislu je bogato naspram informacija vezanih za vjerske aspekte. To je suština dubrovačke zbilje, odsustva vjerske organizacije u vlastitim političkim tijelima i preslikavanje takvog profila na vanjskopolitičku orijentacije prema slavenskom zaleđu. Značajno se to odrazilo u mogućnosti Kandidata, kao i ranijih istraživača dubrovačke građe, da ravnopravno tretira i ovu problematiku. Kandidat ističe opće vjerske tokove u kojima su prepoznatljive linije djelovanja Crkve bosanske katoličanstva i pravoslavlja, ali ponajviše problematičnosti pronalazi u praćenju crkvene organizacije pravoslavlja u Bosni. Srpska pravoslavna crkva gubitkom političkog oslonca na posjedima koje inkorporira bosanska državatkom XIV stoljeća povlači svoju organizaciju u konture novih granica srpske države. Takvi potezi u novom ambijentu, u Bosni, prepuštenoj slabije prepoznatljivoj lokalnoj crkvenoj organizaciji i pravoslavnom stanovništvu, predodredili su snažnu konkurenciju i utjecaj organiziranijeg katoličanstva, prije svega u djelovanju franjevac a i, od vlastele i vladara, favorizirane Crkve bosanske. Kandidat nije zadovoljan brojnim angažiranim ali i domaćim pristupima (Borisa Nilevića, prije svega), jer nisu definirali probleme u spoznaji koji dugo vremena stoje i ostaju neriješeni u vjerskoj problematici u srednjovjekovnoj Bosni. Naprotiv, krećući se linijama utabanim djelima Mihaila Dinića Kandidat je olakšano riješavao tematsko poglavlje posvećeno zajedničkoj granici Bosne i Despotovine. Predmet propitivanja više su bili noviji pristupi kojima su brojna neriješena pitanja jednostrano postavljana. To je granica koja je u XV stoljeću doživljavala ponajviše promjena. Kandidat posebno ističe labilnost granice u okolini Srebrenice, Zvornika i Višegrada.

Odnos Bosanskog kraljevstva i Srpske despotovine je poput tipičnog sliva ponornice koja na pojedinim mjestima i iskričavo daje površinsku sliku svoga toka. Takvi su i izvori za izučavanje historije srednjeg vijeka, ali slika međusobnih odnosa ovih dvaju susjeda u XV stoljeću nije samo zbog izvorne građe takva, nego zato što je, pokazuje se, takvom zaista i bila. Izvori pokazuju da se radi o dva različita subjekta koji imaju svoje dodirne tačke,

rasporedene više na mjestima općih kretanja nego u strukturi međusobnog prožimanja. Iznesenim stavovima Kandidat pokazuje da brojna literarna vezivanja i promatranja zajedničkog razvoja i uporednog praćenja historije Bosne i Despotovine nisu bila objektivna jer su ponajviše zajedništvo robe, ekonomskog postupka ili stranih trgovaca, Dubrovčana prije svega.

Knjigom dr. Enesa Dedića, *Bosansko Kraljevstvo i Srpska Despotovina (1402-1459)*, obogaćena je historiografija u istraživanju i spoznaji historije srednjovjekovne Bosne. Značajno je popunjena praznina u proučavanju odnosa Bosne i susjeda tokom XV stoljeća i skrenuta je pažnja na obradu međusobne komunikacije Bosne i Srbije u ranijim razdobljima. Na ovom mjestu dr. Enes Dedić je poduzeo zavidan istraživački napor u radu na neobjavljenoj arhivskoj građi i objavljenim zbirkama, pokrenuo raniju literaturnu podlogu, elaborirao ogroman broj fragmentarnih i obilnijih polazišta potrebnih za elaboraciju svoje teme i u metodološkoj postavci pokazao primjernu postavku rješavanjem nedovoljno poznatih momenata, podržavanjem i potvrđivanjem riješenih i isticanjem neriješenih epizoda. Svojim pristupom, polaskom od izvora informacija i rasterećen od dnevnopolitičkih projekcija, Kandidat je u svome vremenu uspješno predstavio zahtjevan tematski okvir. Brojnim metaforama i paralelama, prepoznatljivim manirima izražavanja svoga profesora i prepoznatljivog uzora Dubravka Lovrenovića, dr. Enes Dedić je uspješno razbijao stil suhog stručnog izražavanja kojim se zadaci ove vrste neminovno moraju pisati. Dedićeva knjiga zaslužno pretpostavlja poziciju stručnog rada i naučnog djela, sadrži elemente literaturne trajnosti, svojevrsnog metodološkog uzora, a zahvaljujući definicijama riješenih i neriješenih pitanja i dobrih polaznih elemenata sveprisutnosti u budućim elaboracijama.

Radovi

Pored knjige dr. Enes Dedić je u periodu nakon posljednjeg izbora objavio šest radova čijom raznovrsnošću je prezentirao i aktualni naučni interese. Rad pod nazivom "*Naše Starine i stećci*", (*Bosna Franciscana br. 48, Franjevačka teologija, Sarajevo 2018, str. 189-202*) rezultat je angažmana na izučavanju problematike stećaka u kroz vizuru časopisa *Naše Starine* izdavača Zavoda za zaštitu spomenika kulture, prirodnih znamenitosti i rijetkosti Bosne i Hercegovine. Izvršena analiza pokazuje da je kroz 23 broja objavljeno 38 raznovrsnih članaka o stećcima. Dr. Dedić konstatira različite pristupe historijskom i arheološkom kontekstu, ornamentici, pismu, konzervaciji i zaštiti zaključujući da su ponajbolji bili pristupi nekropolama koje su činile zaokruženu cjelinu i time omogućavali sveobuhvatniju analizu i

zaključke, kao i da je najveći doprinos u brojnim aspektima pružio istaknuti historičar umjetnosti Šefik Bešlić. Opis i detaljniji statistički podaci pokazuju da se časopis *Naše Starine* opravdano svrstava među najvažnije časopise u afirmaciji izučavanja stećaka kao najprepoznatljivijih materijalnih ostataka bosanskog srednjovjekovlja.

Rad "Povelja kralja Tvrtka I Kotromanića Dubrovniku /Žrnovnice, 10. april 1378 – Trstivnica, 17. juni 1378/", (*Bosanskohercegovački slavistički kongres II, Knj 1: Lingvistika, Bosanskohercegovački slavistički kongres, Sarajevo 2019, 327-359*), predstavlja analizu i objavljivanje ćirilskog dokumenta u koautorstvu sa dr. Dženanom Dautovićem. Ponuđen je kompletan prijevod potpunu analizu diplomatskih, topografskih, prosopografskih i konceptualnih detalja te obrada šireg konteksta vremena u kojem je povelja nastala radi boljeg razumijevanja značaja zaproučavanje čina Tvrtkovog krunisanja iz 1377. godine. Tretirana povelja je jedan od najznačajnijih dokumenata iz diplomatskog korpusa srednjovjekovne Bosne koja sadrži rijetke i dragocjene podatke o činu krunisanja bana Tvrtka i uzdizanju Bosne u rang kraljevstva, o promjenama u praksi vladarske kancelarije koje je uveo logofet Vladoje; o početku bizantinizacije titula na bosanskom dvoru uslijed utjecaja iz Srbije; o institucijama sugubog vijenca, prijestola praroditelja, informacije o ekonomsko-političkim odnosima Bosanskog Kraljevstva i Dubrovnika te o funkcioniranju isplate tributa među ovim dvjema organizacijama političke vlasti. Opća je konstatacija da ovapovelja predstavlja prvorazredni izvor koji svjedoči o snazi bosanske srednjovjekovne države te o njenom suverenitetu i samostalnosti.

Rad posvećen odnosima Bosanske Kraljevine i Srpske Despotovine u regionalnom kontekstu objavljen je u publikaciji posvećenoj posmatranju srednjovjekovne Bosne u širim konturama jugoistočne Evrope ("**Relations between the Bosnian Kingdom and the Serbian Despotate in a Regional Context**", in: *Medieval Bosnia and South-East European Relations. Political, Religious, and Cultural Life at the Adriatic Crossroads, ARC Humanities Press, Leeds 2019, 53-64*). U periodu od 1402. do 1459. godine susjedne države imale značajan uticaj na međusobni odnos Bosanskog Kraljevstva i Srpske Despotovine. Kandidat u prezentaciji kreće od Ugarskog kraljevstva ističući značajnu ulogu ove države u historiji regije. Upravo u tom vremenskom okviru ugarski kralj Sigismund poklonio je bogati bosanski grad i rudnik Srebrenicu despotu Stefanu i time kreirao uzrok višedecenijskih sukoba između bosanskih i srpskih vladara i vlastele. Konstantnim priznavanjem osmanskog sizerenstva despot Đurađ Branković je od tridesetih godina XV stoljeća izgradio imidž osmanskog poslušnika sa značajnim vezama na sultanovom dvoru, te dvorovima osmanskih paša. Nastojeći iskoristiti veze srpskog vladara s ciljem postizanja što boljeg statusa kod osmanskih

sultana bosanski kraljevi i vlastela su pokušavali održati kvalitetne političke veze sa srpskim dvorom. Sličnu praksu koristili su i Dubrovčani. Ovakav politički kontekst omogućio je srpskom despotu miješanje u odnos bosanskih kraljeva i vlastele sa susjedstvom, međutim ti kontakti su najčešće završavali na diplomatskoj razini. Upraznjenu vladarsku poziciju u Despotovini krajem pedesetih godina XV stoljeća iskoristila je bosanska vladarska porodica u zajedničkim aktivnostima sa Ugrima, međutim osmanska dominacija na ovom prostoru je bila isuviše jaka za dugotrajniju reanimaciju Despotovine.

Na načnom skupu Bosna i njeni susjedi dr. Dedić imao je izlaganje posvećeno bračnim vezama vladara i vlastelina Bosanskog Kraljevstva i Srpske Despotovine (**“Serbian Princesses at the Bosnian Courts in the 15th Century (Contribution to knowledge of the marital relations of the rulers and noblemen of the Bosnian Kingdom and the Serbian Despotate)”**), in: *Bosna i njeni susjedi u srednjem vijeku: Pristupi i perspektive, Institut za historiju, Sarajevo 2019, 229-251*). Između vladara i vlastele bosanske i srpske države u XV stoljeću ugovoreno i realizirano više političkih brakova. Tome je svakako doprinijela geografska blizina ovih prostora, ali i ambicije za ostvarivanjem kvalitetnije političke pozadine u datom vremenu. Pored političkih brakova koji su ostvareni između članova vladarskih i vlastelinskih porodica iz Bosne i Srpske Despotovine, obrađeni su i oni brakovi koji nisu uključivali članove ovih porodica, ali su ugovoreni i realizirani kroz prizmu političkih odnosa ovih dvorova. Ostvareni brakovi dalje su produbljivali veze između bosanskih i srpskih dvorova što se povremeno odražavalo i na političke nastupe bosanskih vladara i vlastelina. Izvršeno istraživanje pokazuje kako su srpske princeze, koje nisu ostvarivale bračne veze u Bosni, održavale korektne odnose sa bosanskim dvorovima. Ukazano je na problematiku porijekla određene osobe i konteksta političkog braka u kojem učestvuje, kao što je to brak Jelene, kćeri kneza Lazara Hrebeljanovića i sestre despota Stefana Lazarevića, koja je vodila porijeklo iz tadašnje srpske vladarske porodice, dok je njen brak sa Sandaljem Hranićem ulazio u segment odnosa Bosne i Zete. Drugi primjer se ogleda kroz udaju Bizantinke Ane Kantakuzen čiji je brak sa Vladislavom Kosačom u potpunosti realiziran kroz prizmu političkih odnosa dvorova Kosača i Brankovića. Najveće posljedice na državne odnose Bosne i Despotovine ostavio je brak bosanskog princa Stjepana Tomaševića i Jelene (Mare) Branković, koji je rezultirao preuzimanjem vlasti u Despotovini od strane bosanske vladarske porodice Kotromanića.

Prezentacijom neobjavljene građe dr. Enes Dedić uspješno se predstavio radom **“Visoki i Podvisoki u odlukama vijeća Dubrovačke Republike /1415-1444/ - Ispisi arhivske građe”**, (*Radovi Zavičajnog muzeja - Visoko, 2020, 67-122*). Tu su hronološki

predstavljani i registima obrađeni odabrani ispisi iz triju vijeća Dubrovačke republike: Velikog vijeća, Malog vijeća i Vijeća umoljenih koji se odnose na Visoki i Podvisoki. Prezentirani ispisi potiču iz perioda od 1415. godine, od kada je započeto zasebno bilježenje odluka svakog vijeća. Posljednja odluka iz ovog hronološkog okvira potiče iz juna 1444. godine, što ukazuje kako u navedenim fondovima nema odluka u kojima se spominju Visoki i Podvisoki skoro posljednje dvije decenije egzistiranja srednjovjekovne bosanske države. Frekventnost odluka u kojima se spominje Podvisoki ekvivalentna je značaju ovog mjesta kao trgovačkog središta koji je prepoznat od strane dubrovačkih trgovaca. U uvodnom dijelu rada doneseni su opšti podaci o izvorima za historiju srednjovjekovne Bosne, arhivskoj građi Državnog arhiva u Dubrovniku, te funkcioniranju vijeća Dubrovačke republike. Također je izvršena i analiza podataka o Visokom i Podvisokom u dubrovačkim vijećima, te statistički prikazano učešće dubrovačke vlastele, građana, te zanatlija u sudskim komisijama. Ovi dokumenti su uglavnom odnose na dubrovačke trgovce koji su živjeli na ovim mjestima u tom razdoblju i imali svoje poslovne aktivnosti. Ponajviše je podataka iz razmatranja Malog vijeća posvećena formiranju sudskih komisija sa imenima konzula i sudaca, tužitelja i optuženih osoba. U ovom radu iskazane su dobre mogućnosti za pripremanje ispisa arhivske građe iz odluka dubrovačkih vijeća za šire tematske okvire, pa i za historiju srednjovjekovne Bosne uopće.

Rad posvećen prijelomnim dešavanjima u historiji srednjovjekovne Bosne izlagan je na naučnom skupu a objavljen je u pratećem zborniku (**“Prijelomni događaji u historiji srednjovjekovne Bosne – historiografska produkcija i perspektiva”**, u: *Prijelomne godine bosanskohercegovačke prošlosti, Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, Sarajevo 2021, 13-50*). U njemu su na jednom mjestu prikazani ključni događaji iz historije srednjovjekovne bosanske države od prvih spomena Bosne kao političke cjeline najkasnije u X stoljeću do njenog sloma juna 1463. godine. Prezentirane epizode pokazuju kako je uobičajena izvorna praznina prisutna i u istraživanju prijelomnih događaja što dodatno otežava analiziranje samih događaja, te praćenje njihovog šireg konteksta. S druge strane prijelomni događaji su pobuđivali interes istraživača te je o njima publiciran veći broj naučnih radova različitog karaktera i kvaliteta. Analizirani događaji prate oblike bosanske državnosti i ukazuju na pojava Bosne kao državnog organizma u historijskim izvorima, pojavu prvih poznatih bosanskih vladara, transformaciju državnog uređenja u banat i kraljevstvo, te kraj bosanske srednjovjekovne države. Pored toga obrađeni su događaji koji su bitno uticali na društvene i kulturološke obrasce u državi poput izmiještanja katoličke bosanske biskupije izvan zemlje, pojavu specifične vjerske organizacije Crkve bosanske čija

je pojava uticala i na međunarodne odnose Bosne i drugih kršćanskih zemalja. Prijelomni period političkog i ekonomskog razvoja bosanske države vezan je za vladare bana Stjepana II, te bana i kralja Tvrtka I koji su tokom XIV stoljeća proširili državni teritorij, značajno unaprijedili ekonomsko-privredni sistem zemlje, te pozicionirali bosansku državu kao značajan politički faktor u okruženju. Sagledavanje navedenih događaja u zajedničkom ambijentu pokazuje njihovu uzročno-posljedičnu povezanost, te opravdanost tvrdnje kako su rijetki događaji koji označe potpuni prekid sa prošlošću.

Prikazi, kritike i recenzije

U periodu nakon zadnjeg izbora dr. Enes Dedić objavio je pet prikaza posvećenih relevantnim izdanjima najnovijeg vremena („Зборник радова: Власт и моћ – Властела моравске Србије од 1365. до 1402. године“, Народна библиотека Крушевац-Филозофски факултет Београд, Крушевац 2014, 396 стр. u: Prilozi br. 46, Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, Sarajevo 2017, 346-351; „Марко Шуица, Вук Бранковић. Славни и велможни господин, Еволута, 2014, 194 стр.“, u: Prilozi br. 46, Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, Sarajevo 2017, 351-353; “Adis Zilić, Stećci Podveležja – The Medieval Tombstones of Podveležje”, Izdanje federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, knj. 8, Mostar 2016, 211 str. u: Godišnjak br. 46, ANUBiH, Sarajevo 2017, 263-264; “Diplomatski život u srednjovjekovnoj Bosni” /Prikaz knjige: Arandel Smiljanić, Ljudi iz sjenke – Diplomati oblasnih gospodara u Bosni, Banja Luka 2015/, Preporodov Journal, Zagreb, Maj/Juni 2018, 77-78; “Esad Kurtović, Iz povijesti dubrovačkog zaleđa, Ogranak Matice hrvatske u Dubrovniku, Dubrovnik, 2018, 246”, u: Prilozi br. 47, Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, Sarajevo 2018, 298-301).

Naučni skupovi, projekti i angažmani u stručnim redakcijama časopisa

Poslije izbora u zvanje naučnog saradnika dr. Enes Dedić učestvovao je u radu tri međunarodna naučna skupa sa referatima (“Srpske princeze na bosanskim dvorovima u XV stoljeću”, Međunarodni naučni skup Bosna i njeni susjedi u srednjem vijeku, Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju, Sarajevo 10-11.maj 2018; “Prijelomni događaji u historiji srednjovjekovne Bosne – historiografska produkcija i perspektiva”, Međunarodna naučna konferencija Prijelomne godine bosanskohercegovačke prošlosti, Sarajevo 22-23. novembar 2019; “Bišće i Blagaj u odlukama vijeća Dubrovačke republike u 15. stoljeću – Ispisi

arhivske građe”, Slovo o Mostaru, Fakultet humanističkih nauka Univerziteta Džemal Bijedić u Mostaru, Mostar 20-21. oktobar 2021).

Dr. Enes Dedić je bio voditelj projekta „Bosanska banovina i Dubrovačka republika u XIII stoljeću“ koji je finansiran u okviru Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke i realiziran tokom 2019-2020. godine. U okviru projekta izvršena su istraživanja u arhivima u Dubrovniku i Zadru (Hrvatska) za potrebe pripremanja doktorske disertacije za objavljivanje. Tokom 2021. godine učestvovao je u okviru projekta „Srednjovjekovna bosanska vlastela“, finansiranog od strane Ministarstva za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo u kojem je sudjelovao kao istraživač u arhivima Dubrovnika i Zadra.

Pored učešća u pripremi naučnog skupa „Bosna i njeni susjedi u srednjem vijeku“, učešća sa referatom na samom skupu, dr. Enes Dedić sa kolegama na oblasti srednjovjekovne historije (dr. Elmedina Duranović i dr. Nedim Rabić) bio je među urednicima izdanja nastalog na osnovu rezultata ovog skupa (2019).

Dr. Enes Dedić bio je sekretar časopisa Prilozi Instituta za historiju (u periodu 2016-2018). Trenutno je član redakcije časopisa Historijska traganja Instituta za historiju (od 2020) i član redakcije časopisa Radovi Zavičajnog muzeja u Visokom (od 2020).

Prijedlog s obrazloženjem

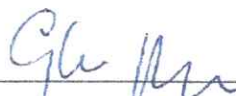
Dr. Enes Dedić se afirmirao u naučnim krugovima prepoznatljivim karakteristikama poznavatelja literature i istraživača medievalne arhivske građe dalmatinskih arhiva Dubrovnika i Zadra, dijelom ćirilске, a posebno latinske i talijanske građe. U okvirima naučnog razumijevanja glavnih medievalnih tokova napisao je značajnu monografiju i niz naučnih radova kojima je obogaćena historiografska spoznaja o srednjovjekovnoj Bosni. Njegovi radovi, projekti i učešća u kreiranju medievalne historiografske politike u okviru Instituta za historiju su pokazatelji uspješne metodološke i egdotičke pripreme i trajnije naučne orijentacije u ovom kolektivu u kojem se kreira historiografija o srednjovjekovnoj Bosni. Uzimajući u obzir navedeno te zakonske uslove za izbor u nastavna zvanja na Univerzitetu u Sarajevu, Komisija konstatira da kandidat dr. Enes Dedić ispunjava uslove za izbor u zvanje **viši naučni saradnik za stariju historiju (srednji vijek)** u Institutu za historiju Univerziteta u Sarajevu.

U skladu s tim, Komisija sa zadovoljstvom predlaže Vijeću Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu da usvoji izvještaj i da kandidata dr. Enesa Dedića izabere u zvanje **viši naučni saradnik za stariju historiju (srednji vijek).**

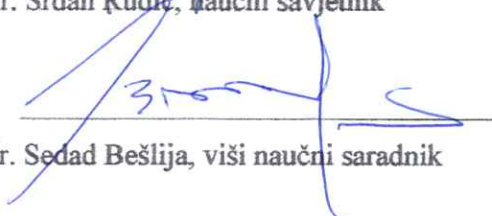
KOMISIJA

dr. Esad Kurtović, redovni profesor

dr. Srđan Rudić, naučni savjetnik

dr. Sedad Bešlija, viši naučni saradnik